

1 Timoti Timoti hitte haŋkapyä Pol belen asaŋ kayyinj

¹ Timoti, nebe Pol. Nebe nej gayen mata buluŋde mat Dumulgaŋ teŋ teŋ Alniniŋ Al Kuruŋ beleŋ, “Yesu Kristuyen mere basaŋ al hawayinj,” ninyinj. Irde kame wayyen yen doyaŋ irde hite al Yesu Kristu gore wor yiŋgenje mere basaŋ al niryiŋ geb, gago ge niŋ asaŋ kaŋ hime.

² Gebe Al Kuruŋ niŋ saba girde himeke keŋkela po gama irde hayen goke teŋbe urne nigen wor po yenj nurde gunej himyen.

Niŋgeb nebe Nanniniŋ Al Kuruŋya Kuruŋninij Yesu Kristuya beleŋ ge goyen buniŋen girde iginj iginj girke bege kamke iginj po hiwoŋ yenj gusuŋan yirde hime.

Usi saba mar utan yirayinj

³⁻⁴ Be, gebe nurde ha gwahade po Efesus taunde gor niŋ Yesu gama irde haŋ mar kurabe Al Kuruŋyen mere teŋ buluŋ mat saba teŋ haŋ. Irde yiŋgenje tikulaya asem yagot deňeyä asaŋde katiŋ kuruŋ goyen goke po dufay henj tagalde hanjen. Irdeb al faraŋ yurke Al Kuruŋ niŋ hekkenj nurtekdebe ŋakŋak teŋ kadom mohoŋde teŋ haŋ. Goke teŋbe saba buluŋ yirde haŋ mar goyen utan yirayinj yenjbe Masedonia naŋare kwe yenjä Efesus gor po hayinj ginmirinj goyen gago sopte ginhem.

5 Go mar goyen utaŋ yirkeb bada po henayinj. Irkeb alya bereyabe usi saba goyen yubul teŋbe biŋde dufay hoyanj miŋmoŋ hinayinj. Irde biŋde wukkeŋ wor po nurde Al Kurunj niŋ fudinde wor po hekkenj nurnayinj. Gwaha teŋbe al hoyanja Al Kurunja niŋ po amajenj nurde hinayinj. Goke teŋbe gago gineŋ hime.

6 Gega al kurabe mata iginj niŋ go wa ginhem goyen gama yirhet yeŋbe sonj heŋ mere miŋ miŋmoŋ goyen teŋ haŋ.

7 Go mar gobe Al Kurunj beleŋ mata iginj kiryinj goyen basaŋ hen tagal tagal mar hetewonj yeŋ nurde yiŋgenjde dufaymiŋ tagalde haŋ. Irde “Dufayniniŋbe fudinde wor po,” yeŋ nurde al saba yirde haŋ. Gega Al Kurunj beleŋ mere kiryinj miŋ goyen keŋkela ma bebak teŋ haŋ geb, “Miŋ gwahade niŋ tagalde saba yirhet,” yeŋ ma nurdeya teŋ haŋ.

8 Be, Al Kurunj beleŋ gama irnayinj yeŋ saba kiryinj goyen miŋ keŋkela bebak teŋja gama irde hitekbe saba gore iginj diryenj yeŋ nurde hite.

9 Al Kurunyen sababe meremiŋ keŋkela gama irde haŋyen mar goke ma kiryinj yeŋ nurde hite gogo. Saba gobe Al Kurunyen mere pel irde haŋ mar, asogo irde haŋ mar, palap ma irde haŋ mar, mata buluŋ teŋ haŋ maryabe Al Kurunj diliŋde wukkeŋ ma haŋ mar goke saba goyen kiryinj. Kurabe megen niŋ mata niŋ dufay kurunj po heŋ haŋ mar, naniŋ milinj gasa yirke kamde haŋ mar, al gasa yirke kamde kamde mar,

10 al berem yanj beleŋ bere hoyanja duwan teŋ teŋ mar, irdeb al yiŋgenj uliŋ gabu irde bere wor

yinjēn ulin gabu irde ire uŋyat mata teñ hañ mar, al beleñ al kawe teñ yukuñ al hoyan yunenbe gote muruŋgem yawarde hañ mar, usi mar, kadom buluñ yirniñ yeñbe mere yerd yunen hañ maryabe, al kura mere Yesu niñ yitiñ gote saba pel irde hañ mar kuruñ gwahade goke manan kiriyin.

11 Saba fudinde gobe Yesu niñ yitiñ mere bana gon hi. Yesu niñ yitiñ mere gobe turuñ irde hityen al Al Kuruñ gore tagalde tukaiñ nineñbe nunyiñ. Ningeb Yesu niñ yitiñ mere gobe Al Kuruñ beleñ det kuruñ wor po yeñ nurde hi geb, tonneñ yan wor po yeñ nurde hime.

Al Kuruŋyen meteñ tiyayin

12-14 Be, bikken nebe Yesu Kristu goyen Al Kuruñ Urmıñ yeñ ma nurdeb ne harhem harhem teñbe Yesu Kristu niñ buluñ nud uneñ karan urde yende alya bereya merere yerde yad fere teñ hinhem. Yeñ gama irde hinhan mar goyen gasa yirde buluñ wor po yirde hinhem. Gega goyenterbe Yesu Kristu niñ bebak ma teñ hinhem geb, “Yeñbe Al Kuruñ urmiñ,” yeñ hinhan goyen usi teñ hañ yeñ nurdeb mata gogo teñ hinhem. Ningeb Doyañ Al Kuruŋniniñ Yesu Kristu beleñ buninjeñ wor po nirdeb igin igin nirke bene hekbe yeñ hitte po hinhan. Irde bener mat wor po yeñ ge amaneñ nurde hinhem. Goyenbe gwahade hinhem gobe Yesu beleñ buninjeñ nirdeb faran nurke gwahade hinhem gogo. Irkeb yeñ beleñ ne niñbe, “Fudinde wor po meteñne tiyyen,” yeñ nurdeb basiña nirde taren niryiñ. Ningeb goyen goke teñbe igin nud uneñ hime.

15 Be, neŋ tumŋaŋ fudinde yeŋ nurtek mere kura momoŋ gireŋ tihim. Mere gobe gahade: Yesu Kristube alya bereya mata buluŋ bana haŋ mar goyen yumulgaŋ tiyeŋ yeŋ megen gar katyiŋ. Ne wor mata buluŋ bana po hinhem. Mata buluŋnebe kuruŋ wor po, al hoyan gote folek wor po.

16 Gega ne al buluŋ wor po gahade gayen wor Yesu Kristuyen buniŋeŋ bana hokoyaŋ himirinj. Gogab ne gayen mata buluŋde mat mulgaŋ hiyyeŋ yeŋ Yesu Kristu beleŋ doyaŋ heŋ heŋ ge piŋeŋ ma heŋ hinhin goyen kame alya bereya beleŋ nurdeb, “Neŋ wor igiŋ, Pol iryiŋ gwahade diryenj,” yeŋ nurdeb Yesu niŋ dufaymiŋ sanŋiŋ irde Al Kurunŋa hugiŋeŋ hinayinj.

17 Niŋgeb goke teŋbe Doyaŋ Al Kurunniŋ hugiŋeŋ palap irde deŋem turluŋ yan irde hitek. Yeŋbe epte ma dilniniŋde kentek, irde kamde kamde miŋmoŋ gwahader hiyen al.

18 Diriŋne Timoti, saba girde hime gabe bikkenj Al Kurunyen meteŋ mar beleŋ gabu irde Al Kurunyen tarenđe guram girde sanŋiŋ girde henyabe Al Kuruŋ beleŋ ge niŋ yeŋ meremiŋ yunke basaŋ heŋ momoŋ giramiŋ goyen hende huwarde gago saba girde hime. Gogab sabane gayen gama irde fulenja igiŋ po teŋ hitiŋ al yara heŋ megen niŋ mata buluŋ kuruŋ goyen fole ird ird niŋ kurut wor po yeŋ hayinj.

19 Goyenbe fulenja goyen teŋ henyabe mali ma teŋ hayinj. Al Kuruŋ niŋ hekkeŋ nurtek dufay goyen tareŋ po tanarde ga fulenja teŋ hayinj. Irde beger wukkeŋ wor po nurdeya fulenja goyen teŋ hayinj. Goyenpoga al kurabe saba igiŋ gobe

temeyamiñ. Go mar gobe kuwe galañ yen ñerñor irtiñ yara tebañ sope yirtek moñ go gwahade goyen hamiñ.

20 Go mar goyen kurabe Himeneusya Aleksandaya. Irem gobe mata buluñ gwahade po teñ hikeb Yesuyen alya bereya bana mat yakira timeke Satanyen yufukde har. Gogab Al Kurun sukal irde haryen mata goyen buluñ teñ har yen bebak teñ bada hiriryen.

2

Al Kurunya mere teñ teñ mata

1 Niñgeb ginhem gwahade po teñ henyabe ge beleñ doyañ yirde hayen mar goyen Al Kurunyen dirñen weñbe gwaha mat hinayiñ yen saba yirde hayiñ. Saba gobe gahade: Al Kurunya mere teñ teñ gobe det kuruñ wor po geb, Al Kurunya mere teñ teñ mata teñ hinayiñ. Irde al kura det kuran kandukñen nurde hinayiñ mar niñ Al Kurun gusuñaj irde hinayiñ. Irde Al Kurun beleñ al hoyan manan tumñan farañ yuri yeñbe Al Kurun mere irde henyä goke gusuñaj irde hinayiñ. Gwaha teñ henyabe Al Kurun beleñ wol heñ dunyeñ yen Al Kurun iginj nurd unen hinayiñ.

2 Al farañ yuri yen gusuñaj irde henyabe megen niñ doyañ mar karkuwanja nañamde niñ doyañ marya goke biñ sir ma yen hinayiñ. Gogab doyañ mar gore keñkela doyañ yirke Al Kurun palap irtek mata teñ dilinđe wukkeñ heñ heñ niñ kandukñen ma nurde biñ kamke iginj po hinayiñ.

3 Neñ gayen Dumulgañ teñ teñ Alniniñ Al Kurun̄ goyen gwahade mere irde hinayinþe yeñ beleñ igiñ denej amaj heñ hiyen.

4 Yeñbe al tumñañ yumulgañ timeke mere fudinde goyen keñkela bebak tiwoñ yeñ nurde hi.

5-6 Gobe Al Kurun̄ yeñ po gab alya bereya megen hañ kurun̄ gate Al Kurun̄. Hoyan̄ kura hi miñmoñ geb, gogo gwahade nurde hi. Gega go mar gobe tumñañ ala harhok uneñbe buluñ po hamiñ. Irkeb Yesu Kristu beleñ megen hañ mar go tumñañ kanduk buluñ wor po yentek heke yenerñbe gasunçmin teñ kamdebe go mar go sopte Al Kurun̄ya awalikde hitek beleñ kerd yunyin̄. Go mata gobe al hoyan̄ kura beleñ ma tiyyin̄. Yesu Kristu yeñ uñkuren̄ po meteñ go tiyyin̄. Yeñbe Al Kurun̄ beleñ bikken̄ nalu kiriyin̄ goyenterbe gogo kamde Al Kurun̄ beleñ al yumulgañ tiyeñ yeñ dufaymin̄ kiriyin̄ goyen kawan iryin̄.

7 Niñgeb goyen goke teñbe Yesu beleñ, “Ne niñ tagalde hayin̄,” nineñbe mere basañ almiñ niriyin̄. Usi ma girde hime, fudinde wor po gineñ hime. Nebe Yesu beleñ, “Yuda mar moñ al miñ hoyan̄ goyen saba yirde hike dufaymin̄ Al Kurun̄ niñ sañiñ irde yende mere goyen fudinde yeñ nurde gama irnayin̄,” yeñ basiñä niriyin̄.

Alya bereya Yesu gama irde hañ marte mata

8 Be, mere gabe al diriñ geya hañ mar goke po tagalen̄ tihim geb, momoñ yirayin̄. Be, go mar gobe hinayin̄ kurun̄ goyenbe Al Kurun̄ mere irdeya ga hinayin̄. Goyenbe mere irniñ yeñbe dufaymin̄ Al Kurun̄ dilinđe wukkeñ po heñya mere irde hinayin̄. Bearar teñ kadom mohoñde

tenja Al Kuruj mere irde hinayiñ gobe Al Kuruj diliñde miñ miñmoñ. Goke tenje mata buluñ gwahade gob yubul po teñ gab Al Kuruj mere irde hinayiñ.

⁹ Be, bere niñ wor tagaleñ tihim. Berebe uliñ umña tiniñ yeñ goya kalyayya kalyuyya damum hende wor po gore ma umña teñ, amil damum hende wor po ma hor yirde hinayiñ. Irde umña mormok, al dufaymiñ buluñ yirtek umña goyen ma teñ hinayiñ. Tonan̄ wor yentek igin̄ moñ mat matam matam ma yirde hinayiñ. Gwahade ninjeb umña tiniñ yeñbe umña keñkelak po teñ hinayiñ. Irkeb alya bereya beleñ yeneñbe bere igin̄, dufaymiñ buluñ moñ yeñ nurde yunen̄ hinayiñ.

¹⁰ Niñgeb Al Kuruj palap irde hañ mar berebe uliñ umña niñ ug po ma dufay henayiñ. Gwaha titjeñbe mata igin̄ teñ hinayiñ. Gobe toneñ umña yirtiñ yara nurde hime.

¹¹ Be, berer saba kurabe gahade: berebe doyan̄ marmiñ beleñ saba yirke kakñar ma teñ balmiñ heñbe gama yirde hinayiñ.

¹² Irde alya bereya gabu irde hañde gor epte ma al saba yirde hinayiñ. Irde epte ma al doyan̄ yirde hinayiñ. Bere beleñ mata gwahade teñ teñ gobe ne beleñ utañ yirde hime. Berebe alya bereya gabu irde hañde gor dufaymiñde mali mere ma teñ hinayiñ, balmiñ po hinayiñ.

¹³ Gobe Al Kuruj beleñ hañkapyabe Adam wa iryiñ irde Ewabe kame ga iryiñ geb gago yeñ hime.

¹⁴ Irde bere wa Satanyen usi nurdeb Al Kurunyen mere ma gama irde mata buluñ tiyyiñ.

Adam mon. Niŋgeb goke teŋbe gago yen hime.

¹⁵ Berebe Al Kuruŋ niŋ hekken nurde, kadom ge amanjeŋ nurde hinayin. Irde dufay buluŋ buluŋ fole irdeb megen niŋ marte mata buluŋ ma teŋ Al Kuruŋ diliŋde wukkeŋ hinayin. Mata igin gwahade goyen bada ma heŋ goyen po teŋ hinayinbe Al Kuruŋ beleŋ bere irdeya, “Berebe alyen faraŋ mar henayin, irde diriŋ besa yirde hinayin,” yirin goyen kenkelə gama irde hanj yen nurde yunen hiyen.

3

Yesu gama irde hanj marte doyan mar

¹ Be, gabe Yesuyen alya bereyat doyan mar niŋ tagalen tihim. Be, “Yesuyen alya bereya sios doyan ird ird meteŋ titek irde hi albe igin mat po meteŋ titek yen nurde hiyen,” yen hanjen. Mere gobe fudinde.

² Niŋgeb al kura doyan al hewe yenbe mata buluŋ yubul teŋ hiyen. Irkeb al beleŋ tagal ma uneŋ hinayin. Gwaha tiye yenbe al berem yanbe berem uŋkureŋ go po hiyen. Yenbe bemed bearar miŋmoŋ, irde uliŋde po hapek yan nurtek dufay fole irtek hiyen. Irde al beleŋ palap irtek mata po teŋ hiyen. Yenbe al gargar mata miŋyan. Irde al kenkelə saba yird yird dufay miŋyan hiyen.

³ Al gobe kukuwa fe nene kukuwa heŋ heŋ mata ma teŋ hiyen, det kuran teŋ kwep kwep teŋ al mali ma gasa yirde hiyen, diliŋ kamke balmin hiyen. Kadomya hiŋgiŋhaŋgaŋ ma teŋ hiyen, dufaymiŋ hora niŋ po ma nurde hiyen.

4-5 Irde yeŋbe diriŋmiŋmiŋ keŋkela doyaŋ yird yird mata ma nuryeŋbe Al Kuruŋyen dirŋeŋ weŋ manan epte ma keŋkela doyaŋ yirde hiyeŋ geb, diriŋmiŋmiŋ doyaŋ yird yird mata goyen nurde keŋkela doyaŋ yirde hiyeŋ. Irkeb diriŋmiŋ manan naniŋ palap irde meremiŋ nurde hinayiŋ.

6 Irde gayamuŋ ga Yesu gama irde hi al gore epte ma araŋ po doyaŋ al hiyyeŋ. Moŋgo Satan beleŋ usi irke ne harhem harhem tikeb Al Kuruŋ beleŋ Uŋgura takira tiyyiŋ gwahade goyen po al goyen wor takira tiyyeŋ.

7 Be, al kura doyaŋ al hewe yiyyeŋ al gobə mata igin po teŋ hiyeŋ. Irkeb alya bereya Al Kuruŋ ma nud umeŋ haŋ mar gore wor turuŋ irde hinayiŋ. Moŋgo Satan beleŋ usi irke mata buluŋ tikeb doyaŋ al gote deňem buluŋ hiyyeŋ. Meteŋmiŋ manan buluŋ hiyyeŋ.

8 Be, gwahade goyen po doyaŋ marte faraŋ marmiŋ manan uliŋde merem moŋ po heŋbe al beleŋ palap yirtek mata po teŋ hinayiŋ. Irdeb melak kalpaŋ ma hinayiŋ. Kukuwa fe netek netek ma yirde hiyeŋ. Usi matare ma hora yade hinayiŋ.

9 Yeŋbe Al Kuruŋyen mere al mali beleŋ bebak titek moŋ goyen Al Kuruŋ beleŋ bebak yirke biŋde wukkeŋ wor po nurdeb Yesu niŋ dufaymiŋ tareŋ ird ird mata gote saba goyen tareŋ po tanarde hinayiŋ.

10 Niŋgeb doyaŋ marte faraŋ mar yirniŋ yeŋbe matamiŋ yago goyen yeŋkela heŋ uliŋde merem moŋ yenę gab meteŋ goyen yuneŋ hinayiŋ.

11-12 Irde yeŋ manan berebe yuŋkureŋ po

yawarnayinj. Irde dirijmij keñkela saba yirke yende mere nurde hinayinj. Gwahade goyen po berem yago manaj alya bereya beleñ palap yirtek mata po teñ hinayinj. Gwaha teñ heñyabe kadom yiya girde ma teñ hinayinj, bemel bearar ma teñ hinayinj. Irde mereya mataya teñ hinayinj kurunj gobe fudinde biñde mat po teñ hinayinj. Irke alya bereya beleñ dende mereya matayabe fudinde yenj nurde hinayinj.

13 Be, Al Kurunj niñ meteñ teñ hinayinj mar goyen saba kurunj yirde hime gayen keñkela nurde goyen gama irde iginj mat po meteñ teñ hinayinj. Gwaha teñ hikeb alya bereya beleñ amaneñ nurdeb palap yirde hinayinj. Irkeb meteñ mar go goyen yeneñbe, “Fudinde wor po, Yesu Kristube neñya heñ faraq durde hi geb, al beleñ gwaha dirde hañ gogo,” yenj nurdeb Al Kurunyen meteñ epte titek yenj nurde hinayinj.

14 Be, Yesu gama irde hañ marte matabe gwahade geb, gwahade goyen po geya hañ mar goyen saba yirde hayinj yenj asanj gayen kañ gunej heñyabe dufayner aranenj po kuñ genmewoñ yenj nurde hime.

15 Gega aranj ma kuñ forok yemekeb merene asanđe hi gayen keneñbe Al Kurunyen dirnej weñbe gwaha mat hinayinj yenj nurdeb saba yirde hayinj. Be, Al Kurunbe gwahader hitij, irde yende dirnej weñ Yesuyen alya bereya sios goyen gayenter manaj doyanj yirde hi. Munañ sios gobe Yesu niñ yitiñ mere fudinde goyen keñkela po nurde gama irke mere fudinde gobe sañij po hekeb al hoyanj beleñ epte ma buluñ irnayinj.

16 Fudinde wor po, Yesu niñ yitiñ mere gobe al

mali mali beleñ bebak titek moñ. Al Kuruñ beleñ farañ yurke gab igin bebak tinayıñ. Be, Yesu niñ yitiñ mere miñbe gahade:

Yesu Kristube Al Kuruñyen dufay gama irde bere biñde forok yeñ kawañ hiriñ.

Holi Spirit beleñ yeñbe Al Kuruñ Urmin wor po yeñ yikala yiryin.

Al Kuruñyen miyoñ wor Yesu kamtiñde mat huwaryin goyen kenamiñ.

Irkeb Naniñ hitte mulgañ heñ hurkuñbe deñem turñun yan wor po hiriñ.

Niñgeb yeñ gama irde hinhan mar beleñ tagalde tukukeb megen niñ mar beleñ go nurdeb gor mat po dufaymiñ yeñ ge tareñ iramiñ.

Be, mere gabe Yesu gama irde hanj mar beleñ keñkelä po nurde gama irde hinayıñ.

4

Usi saba maryen saba

¹ Gega bikkeñ Holi Spirit beleñ gaha yiriñ: “Kame kame Yesu gama irde hinayıñ mar kurabe Yesu niñ dufaymiñ tareñ irtiñ goyen tubul teñbe unjurayen usi mere tagalde hanj marte mere goyen po nurde, sabaminiñ buluñ goyen po gama irde beleñ fudinde wor po gobe soñ henayıñ,” yeke nurmirin geb, gago mata go forok yekeb neñ tumjañ bininiñ bak yan.

² Usi saba mar gobe al uliñ kamtiñ kura kak isike ma nuryeñ go gwahade goyen po, dufay buluñ beleñ po uliñ kuruñ go mayde pasi hitiñ geb, usi mere teñ hinayıñ goyenbe, igin tihit tihit

po teñ hinayinj. Irkeb yeneñmiñbe saba fudinde tagalde hañ yara gega usi teñ hinayinj.

³⁻⁵ Go mar gote sabamiñ kurabe gahade: “Al beleñ bere yad yad mata bisam irde, biñge kurabe nen goya ma,” yeñ hanjen. Gega det buda kurun Al Kurun beleñ yiryinj gobe yinjen, “Igiñ,” yirinj. Irde Al Kurun dirjen weñ beleñ det kura yawarnayinj goyen yeñ beleñ guram yiri yeñ gusuñañ irkeb yeñ diliñde wukkenj ala po henayinj geb, det megen hañ kurun gayenbe iginj ala po, irde det kurun gake iginj nurd uneñ hinayinjbe bisam irtek det miñmoñ wor po. Ningeb usi saba mar gore biñge bisam irtinj go manaj Al Kurun beleñ yiryinj geb, saba fudinde po nurde gama irde hañ marbe biñge go neteke Al Kurun diliñde buluñ dinyenj yeñ ma nurde hinayinj. Gwaha titjenjbe Al Kurun beleñ biñge yiryinj goyen goke iginj nurde uneñ ga nene hinayinj.

Yesuyen meten al iginj

⁶ Be, ne beleñ ginhem kurun gayen basanj heñ Yesu gama irde hañ mar momoñ yirayinj. Goyenbe gigen wor gwaha teñ heñyabe Al Kurun niñ hekkenj nurd nurd mereya saba iginj gigen gama irde hayen goya goyen sanij po yanarde hayinj. Gwaha teñ hayinjbe Yesu Kristuyen meten al iginj hawayinj.

⁷ Irde unçurayen usi baranya megen niñ baranjiñ miñmoñ goyen go ma po yeneñ hayinj. Gwaha titjenjbe Al Kurun palap ird ird mata teñ teñ niñ po kurut yeñ hayinj.

⁸ Gwaha teñ hayinj gab hayinj kurun gobe iginj po hayinj. Iginj heñ heñ gobe Al Kurun beleñ gwaha

teñ hinayin mar yunen yirin gote murungem geb hubu ma hiyyen. Niñgeb gar ha gayenter, irde kame Al Kuruñyen gasuñde hayinya wor hubu ma hiyyen. Goyenpoga al megen henya darim ugala yirde ulinde tareñ po hanjen gobe hubu hiyyen. Megen gar hanj gayenter po ulinde tareñ hinayin. Gega kamnayinbe goyare po tareñ gobe hubu hiyyen.

9-10 Neñbe fudinde wor po Al Kuruñ gwahader hitin gore huwak heñ heñ gote murungem dunyen yen nurde hityen. Niñgeb goyen goke teñbe huwak heñ heñ niñ kurut wor po yen hityen. Kurrarb goke kanduk yeneñ hityen gega, bada ma heñ hityen. Niñgeb huwak heñ heñ niñ ginhem gobe fudinde wor po geb, mere go nurnayin mar manan gwahade po dufay heñ hinayin. Gwaha diryen al Al kuruñbe alya bereya mata buluñ bana hanj mar tumñan goke Urmij Yesu teñ kerke katyin. Gega yenbe alya bereya kura Yesu niñ dufaymiñ tareñ irde hanj mar goyen mun po yade hi gobe nurde ha gogo.

11 Be, mere girde hime kuruñ gayenbe geya hanj mar goyen keñkela po momoñ yirde saba yirde hayin. Bada ma hawayin.

12 Irdeb gebe al fonen gega, goke teñ al hoyan belen palap ma girtek mata ma teñ hayin. Niñgeb mere teñ hayin, mata teñ hayin gobe igin mat po teñ hayin. Irde al hoyan niñ amanen nurde hayin, Al Kuruñ niñ bege hekken po nurde hayin, irde mata huwak buluñ miñmon po teñ hayin. Gogab geya hanj mar belen mata teñ hayin goyen geneñbe yen wor ge po gama girde hinayin.

13 Munaŋ nebe geya ma har. Goyenpoga gebe Al Kuruŋyen mere kapyan heŋ yunenjbe mere miŋ keŋkelə pitik irde saba yirdeb mere goyen gama yirde hinayıŋ yen tagalde hayinj. Irde ne ge hitte kuŋ kuŋ niŋ doyaŋ heŋyabe ginhem gwahade po teŋ hayinj. Irkeb kame kuŋ geneŋ.

14 Be, Yesu gama irde haŋ marte doyaŋ mar beleŋ ge niŋ Al Kuruŋ gusuŋaŋ irniŋ yen hanıŋ yerd gunaminyabe Al Kuruŋ beleŋ, “Kame meten gwahade tiyyenj,” yekeb basaŋ heŋ momonj giriŋ. Goyenterbe Al Kuruŋ beleŋ meten goke teŋbe sanıŋ giryinj gobe nurde ha gogo. Niŋgeb Holi Spirityen tareŋ ge hitte hi gobe det karim moŋ geb, tareŋmiŋde meten teŋ hayinj.

15 Be, mata gwaha teŋ hayinj gineŋ saba girhem kuruŋ gayen piŋen ma hawayinj. Huginenj gama irde hayinj. Gogab hen heŋge iginj heŋ hiyenj goyen keneŋ hinayıŋ.

16 Mata teŋ hayinj, dufay heŋ hayinj goyen gwahadeb buluŋ munaŋ gwahadeb iginj goyen keŋkelə nurde ga teŋ hayinj. Irde al saba yirde hayinj goyen mananj gwahadeb buluŋ munaŋ gwahadeb iginj goyen keŋkelə nurde ga saba yirde hayinj. Hayinj kuruŋ gobe gwaha po teŋ hayinj. Gogab gigenj mananj go ma katayinj, irde merege nurde haŋ mar mananj go ma katnayinj.

5

Salanŋej, beretapyabe meten marya doyaŋ yird yird mata

1 Be, Yesu gama irde haŋ mar geja haŋ goyen bana salanŋej kura beleŋ mata iginj ma tike

yeneñbe buluñ mat ma yineñ teñ hayinj. Nanake palap irtiñ yara yirde bekkeñde iginj mat mere yirde hayinj. Al foñej wor dadake yago gigen yirtiñ yara iginj mat po mere yirde hayinj.

² Bere salanñenj wor gwahade po, momke irtiñ yara palap yirde bekkeñde iginj mat po mere yirde hayinj. Bere foñej wor iginj mat po dufay buluñ henj yunenja moñ, babake yago gigen yirtiñ yara po yirde hayinj.

³ Be, beretap niñ momoñ gireñ tihim. Beretap kura al gore kura farañ yurtek moñ deñja hañ gobe deñ beleñ daha mat farañ yurtek yenþe mere sege irde gab keñkela farañ yurde hinayinj.

⁴ Munanj Al Kurunj beleñ mata huwak yeñ nurde hi kurabe gahade: diriñ hikeya sïnsilanj heñ hinhan goyen wol heñ tayñenj yago salanñenj goyen farañ yurde hinayinj. Yesu gama irde hañ mar beleñ gwaha teñ hikeb Al Kurunjbe amanenj wor po nurde hiyeñ. Ningeb beretap kura dirñenj weñya abuymiñ weñya kura parguwak hitiñ hañ gore iginj miliñya abuymiñya farañ yurtek miñyanj hike yeneñbe saba yirke yiñgenj miñde gore wa farañ yurde hinayinj.

⁵ Munanj beretap kura yeñ yuñkurenj po heñ farañ niñ wor po nurdeb Al Kurunj niñ po hekkenj nurde yeñ po gise hanjka mere irde farañ duri yeñ gusuñanj irde hañ bere gwahade go gab deñ beleñ mere sege irdeb iginj farañ yurde hinayinj.

⁶ Gega beretap kurabe gwahade moñ. Yeñbe megen niñ mata niñ po nurdeb Al Kurunj niñ dufay ma heñ hanjen. Gobe diliñ gergeñ hañ gega Al Kurunj diliñde toneñbe kamtiñ hañ. Bere

gwahade gobe faraŋ yurtek moŋ.

⁷ Momon̄ girhem gayen doyaŋ yirde hayen mar goyen keŋkela saba yirde hayen. Gogab mel go bana al kura ulinđe mere ma forok yeŋ hiyeŋ.

⁸ Goyenpoga kuramiŋ beleŋ tayneŋ ma faraŋ yuryenbe al gobe Al Kurun̄ niŋ dufaymiŋ saŋiŋ irtiŋ goyen pel ira yeŋ kentek. Al Kurun̄ ma nurd uneŋ haŋ mar wor diriŋmiŋmiŋ faraŋ yurde hanjen. Niŋgeb Al Kurun̄ nurd uneŋ hime yeŋ hi al gore gwaha ma tiyyeŋ gobe matamiŋbe Al Kurun̄ ma nurd uneŋ haŋ marte mata buluŋ gote folek wor po.

⁹ Be, beretap kura alik wor po heŋ al sopte yawartek moŋ* goyen po gab deŋ beleŋ faraŋ yurtek igin geb, deŋem yawarnayiŋ. Goyenbe al yuŋkureŋ po yawartiŋ,

¹⁰ irde mata igin po teŋ hike al hoyan̄ beleŋ turuŋ yirde hitiŋ beretap goyen deŋem po yawarnayiŋ. Yeŋ beleŋ mata igin teŋ hanjen kurabe diriŋmiŋ keŋkela doyaŋ yirde hanjen, al tiŋeŋ wake gargar yirde hanjen, turuŋ dirnaŋ yeŋ nurdya ma alya bereya faraŋ yurde hanjen, irde alya bereya kanduk miŋyan̄ yeneŋbe faraŋ yurde hanjen. Niŋgeb mata igin kuruŋ gayen teŋ hanjen beretap yeneŋ gab gote deŋem po yawarayiŋ.

¹¹ Gega beretap kura alik wor po ma hitiŋ yeneŋbe deŋem ma yawarnayiŋ. Mongo kamebe, sopte al niŋ dufay heŋbe, “Teban̄ al ma yawardeb Yesuyen meteŋ po teŋ hitek,” yeŋ biŋa tinayıŋ goyen sorkok hiyyeŋ.

* **5:9:** Beretap gote damambe 60 mat hurkutıŋ bere goke yitin.

12 Irkeb al hoyaq belen goyen yeneñbe iginj ma nurdeb tagal yunnayinj.

13 Bere gwahade gobe dulin hej kumhaka heñbe al tiyuñ pasi irde heñbe al hoyaq tagal yuneñ mere kura yenja yetek moñ goyen bana goj tonaq hilwa hilwa teñbe mere iginj mat ma teñ hinayinj. Niñgeb beretap kura alik wor po ma hitiñbe deñem ma yawarnayinj.

14-15 Goyenbe mata gwahade gobe kamere niñ po moñ. Beretap kurabe Yesuyen saba iginj goyen bikkeñ tubul teñbe Satanyen mata buluñde gor katke yeneñ himyen. Niñgeb beretap gwahade gobe sopte al yade diriñ besa yirde meteñ teñ diriñmiñ paka yirde hinayinj gobe iginj yenj nurde hime. Gwaha teñ hikeb Yesu gama irde hanj marte asogom belen gwaha mat kura mere buluñ mat yirtek miñmoñ henayinj. Niñgeb beretap kura uliñde iginj, alik wor po ma hitiñbe deñem ma yawarnayinj.

16 Be, beretapbe tayñen gore wa faraq yurnayinj yen hanjkapyä yihim gwahade po, Yesu nudtuntiñ bere kura yenj miñde beretap kura hikeb bere gore faraq yurde hinayinj. Gwaha tikeb beretap budam po faraq yurd yurd kanduk gobe muñ kura hipirken hekeb beretap al gore kura faraq yurtek moñ wor po go po gab Yesu gama irde hanj mar belen keñkela faraq yurde hinayinj.

17-18 Be, Al Kurunyen dirñen weñ doyañ yird yird mar niñ momoñ gireñ tihim geb geya hanj mar goyen saba yirde hayinj. Al Kurunyen meteñ mar faraq yurd yurd niñ Al Kurunyen mere asanđde katiñbe gahade hi: “Al kura wit meteñmiñ

sak yeke meteŋde niŋ dapŋa bulmakawmiŋ gore, ‘Faraŋ nuri,’ yeŋ meteŋmiŋde tukuŋ goya, ‘Moŋgo witne niyyeŋkek,’ yeŋ mohoŋ mala ma tiyyen. Dapŋa gore meteŋmiŋ faraŋ uryeŋ geb, tubul like wit go nene heŋya meteŋ teŋ hiyen,” yitiŋ hi. Munaiŋ mere kurabe gahade: “Meteŋ albe meteŋ teŋ hiyen gote muruŋgem teŋ hiyen,” yitiŋ hi. Merebe gwahade ningeb, Al Kurunyen dirŋeŋ weŋ doyaŋ yirde haŋ mar kura beleŋ keŋkela doyaŋ yirde mere tagalde saba yirde hike yeneŋbe alya bereya gore doyaŋ marmiŋ goyen amaneŋ nurde yunen hinayin. Irde yeŋ beleŋ det kuraŋ nurkeb keŋkela faraŋ yurde hinayin.

19 Be, al kura doyaŋ almiŋ ge igin ma nurdeb yeŋ uŋkureŋ po ge hitte waŋ, “Yeŋbe mata buluŋ tiya,” yeŋ tagal unke goya aran po yende mere ma nurayin. Al irawa ma karwo gwahade beleŋ waŋ, “Mere gobe fudinde,” ginke gab keŋkela miŋ niŋ naŋkenayin.

20 Irde fudinde doyaŋ mar kura gwaha teŋ hike yeneŋbe al diliŋ mat, “Mata gobe igin ma teŋ han!” yineŋ goke yineŋ teŋ hayin. Gogab meteŋ kadom manan go yeneŋbe mata buluŋ teŋ teŋ ge kafura heŋ hinayin.

21 Irde gwaha teŋ heŋyabe al igin nud uneŋ hayin go po igin irde, buluŋ nud uneŋ hayin go buluŋ irde hayin gobe igin moŋ. Gwaha teŋ heŋya saba yirde hayin gobe go ma nurde hinayin. Goke teŋbe mata goyen keŋkela po teŋ hayin gineŋ Al Kurunya Yesu Kristuya miyoŋmiŋ yagot diliŋde mere tareŋ po girhem gago.

22-25 Be, doyaŋ al kura gergeŋ keren yeŋbe

merene gayen keñkela gama irde hayinj. Be, mata kurabe al beleñ tike yenenjbe gobe iginjya bulunjya goyen bebak titek. Goke tagaltek moñ. Gega mata kurabe yeneñ aranej ma bebak titek. Goyenbe go manaq kamebe kawan henayinj. Niñgeb albe keñkela kenej ep heñ gab Al Kurunyen meteñ al hiwi yeñ meteñ uneñ hayinj. Munañ bemel bemel ma teñ hayinj. Moñgo yeñ beleñ kame mata buluñ tikeb ge manaq buluñ timiñ yeñ horo tiyayinj. Niñgeb albe keñkela yeneñ gab yade hayinj.

Be, Timoti, gebe garbam binderen heñ hayen, irde beger buluñ girde hiyen goke tenjbe fe gergeren po ma nen hayinj. Wainbe hañkayer muñ kura po nen hayinj.

6

¹ Be, al kurate meteñ mar murunjgem moñ dulinj meteñ teñ yuneñ hanjen mar goke momoñ giren tihim. Be, mel gore, “Doyañ marniniñbe Yesu ma gama irde hanj. Niñgeb meremiñ ma nurtek,” ma yeñ hinayinj. Meremiñ po nurde keñkela gama yirde hinayinj. Gogab doyañ marmiñya Yesu ma gama irde hanj mar beleñ Al Kurunyen deñemya sabamiñya mere buluñ mat ma yirde hinayinj.

² Munanj meteñ mar kurabe doyañ marmiñ manaq Yesu gama irde hanj kenem meteñ mar goya doyañ marmiñ goyabe irawakde Al Kurunyen dirneñ weñ niñgeb, Al Kurunj beleñ tuñjande yeneñ hiyenj. Gega meteñ mar gore buluñ mat dufay heñbe, “Yeñya neñyabe tuñjande,” yeñ doyañ marmiñ goyen palap ma yirde meremiñ ma nurde hinayinjbe iginj moñ. Gwaha titneñbe doyañ marmiñ goyen meteñ teñ

yunej heŋyab, “Doyaŋ marniniŋ manaŋ neŋ gahade Al Kurunyen dirŋeŋ weŋ geb, al hoyan moŋ, neŋ uliŋ po,” yeŋ nurdeb, “Meteŋ gabe neŋ beleŋ titek po teŋ hite,” yeŋ wilakŋeŋ wor po nurdeya meten teŋ yunej hinayin. Be, mere tihim kurun gayen geya hanj mar goyen saba yirde mere go gama irde hinayin yeŋ yineŋ taren yirde hayin.

Al Kurunyen meteŋ huwak po teŋ hayin

³ Be, al kura beleŋ Doyaŋ Alniniŋ Yesu Kristu niŋ mere yitiŋ gote saba fudinde goke igin ma nurde hinayin. Irde Al Kurun diliŋde mata huwak teŋ teŋ niŋ manaŋ igin ma nurde Al Kurun dirŋeŋ weŋ goyen saba hoyan mat yirde hinayin. Al gwahade goyen yeneŋbe

⁴ al gobe, “Satan beleŋ usi yirke neŋ nurhet nurhet teŋ Al Kurunyen mere go ma bebak teŋya gogo hoyan mat tagalde hanj,” yeŋ nurde hayin. Al gobe gwahade geb al kura mere tike miŋ miŋmoŋ mere walkaka teŋ go uliŋde kadom mo-honđe teŋ hinayin. Mata gwahade goyenterbe kadom igin mat hike yeneŋ daniŋ neŋ gwahade moŋ yeŋ nurde awalikde ma heŋ nanyaŋ teŋ, bearar hende kadom besir girde teŋ hinayin.

⁵ Al gwahade gobe Al Kurunyen mere fudinde biŋde ma hikeb dufaymiŋ buluŋ hitiŋ geb, mata igin titek epte moŋ po heŋbe hugiŋeŋ ɻetŋotde po hinayin. Irde Al Kurun palap ird ird matabe hora teŋ teŋ belŋeŋ yeŋ nurde hinayin.

⁶⁻⁸ Be, go mar gobe hora niŋ ug po dufay heŋ hanj gega, megen niŋ detya horaya gobe kawaŋ hitiriŋya goyenterbe det kura ma yade

goya kawaŋ hitirinj. Neŋbe kupsoŋ forok yitirinj geb, kame kamde kamdere wor gwahade goyen po kamtek. Goke teŋbe biŋgeya ulniniŋ umraŋ muŋ kura goniniŋ yaŋ keneŋbe gog ep yeŋ nurde hitek. Ningeb det goniniŋ yaŋ heŋ gog ep yeŋ nurdeya Al Kurun palap irde hitek. Gogab megen hitekya goyen heŋ heŋniŋ iginj po hitek.

9-10 Munanj hora niŋ mitemitem nurde hanj mar gobe dufayminj gore yirkeb Al Kurun niŋ ma nurde gisaw wor po hanjen. Irkeb kanduk kurayen kurayen uliŋde forok yekeb biŋ misiŋ wor po nurde hanjen. Gobe, “Hora niŋ dufay kurun hekeb mata buluŋ kuruŋ gor mat forok yenayinj,” yeŋ hanjen mere gote iginenjbe gogo. Ningeb mere gwahade goyen po, al kurabe “Daha mat kura samuŋniniŋ budam henanj,” yeŋ mitemitem nurde hanj mar gobe uŋgura belen usi yirke mata buluŋde kateŋ hanjen. Al gwahade gobe gwaha kura tihit miŋmoŋ teŋ det gore buluŋde yukutek goke po, “Daha kura teŋ goniniŋ yaŋ hetewoŋ,” yeŋ mitemitem nurde hanjen. Dufay gore yirkeb mata buluŋde kuŋ hanjen.

11 Munanj Timoti, gebe Al Kurunyen meteŋ al geb, al gwahade gobe delge po yeneŋ wasak teŋ hayinj. Irde Al Kurun palap irde diliŋde huwak po heŋ yeŋ ge po hekkeŋ nurde hayinj. Irde Al Kurunya dirŋeŋ weŋya niŋ amaneŋ nurde yunenj hayinj. Irde kanduk ulger forok yeŋ hikeb mukku ma teŋ goya goya sanŋiŋ po heŋbe bekkeŋde iginj mat mere teŋ mata teŋ hayinj.

12 Be, gebe Al Kurun beleŋ yeŋya hugiŋeŋ heŋ heŋ niŋ hoy girkeb al buda kuruŋ diliŋde Yesube

al gwahade yeŋ nurde tagalarin goke Al Kuruŋ beleŋ amanęŋ nuryiŋ. Irdeb Yesu niŋ hekken nurde meremiŋ po gama irde heŋ yeŋ kurut wor po yeŋ hayiŋ goke manan Al Kuruŋ beleŋ amanęŋ nuryen geb, gwahade po teŋ hayiŋ. Irde yeŋya hugiŋeŋ heŋ heŋ mata goyen tubul ma wor po tiyaiŋ.

13-14 Be, Yesube Pontius Pailat beleŋ gusuŋaŋ irke kimiŋ mat huwardeb yiŋgeŋ ge keŋkelak po wol heŋbe, “Gigeŋ yaha gog po,” inyiŋ. Niŋgeb ge manan gwahade goyen po saba girhem gayen keŋkelə po beger kerdeb mere ulger miŋmon hayiŋ. Gwaha teŋ hikeb kuŋ kuŋ Doyaŋ Al Kuruŋniniŋ Yesu Kristu mulgaŋ heŋ wayyen. Munaŋ Al Kuruŋyen tareŋdeb alya det kuruŋ gayenyabe biŋfut miŋyaŋ han gago. Niŋgeb mere girhem gabe Al Kuruŋya Yesu Kristuyat diliŋde taren po saba girhem.

15 Yesu Kristube Al Kuruŋ beleŋ bikkeŋ nalu kiriyiŋ goyenterbe fudinde wor po mulgaŋ hiyyeŋ. Irde Al Kuruŋ po gab al beleŋ turuŋ irde kasor irtek hi. Yeŋ po gab naŋkiŋya megenya doyaŋ yirde hi. Niŋgeb megen niŋ doyaŋ mar karkuwān tumŋaŋ yende yufuk bana han. Yende saŋiŋbe hende wor po geb, doyaŋ mar banare niŋya kawan niŋya tumŋaŋ gore epte ma tareŋmiŋ fole irnayiŋ.

16 Yeŋ muŋ po gab gwahader hitiŋ. Yeŋbe wukkeŋ wor po geb, megen niŋ al mata buluŋ miŋyaŋ gore yeŋ bindere epte ma kutek. Irde epte ma kentek. Yeŋbe bikkeŋ wor al mali beleŋ ma po keneŋ hinhan. Yeŋbe gwahade geb

fudinde wor po yeŋ po gab hugiŋeŋ turuŋ irde hitek.

17 Be, han̄kapyabe hora niŋ ug po dufay heŋ han̄yen mar niŋ tagalhem. Gega mere gireŋ tihim gabe geya haŋ mar kura samuŋmiŋ budam haŋ mar goke momon gireŋ tihim. Niŋgeb keŋkelə bebak yirke nurde hinayiŋ. Be, go mar gobe samuŋmiŋ goyen yufut yuneŋ yiŋgeŋ turuŋ ma yirde hinayiŋ. Irde det gobe daha naŋa hubu hiyyeŋ gob ma nurde hite geb, “Det gore dirke keperd keperdniniŋ igin̄ hiyyeŋ,” yeŋ ma nurde hinayiŋ. Gwahade yarabe Al Kuruŋ beleŋ neŋ megen hite mar gayen amaneŋ nurde hinayiŋ yeŋ det kuruŋ gayen dunyiŋ geb, “Al Kuruŋ beleŋ po gab keperd keperdniniŋ igin̄ iryen̄,” yeŋ nurde hinayiŋ.

18 Irde samuŋ miŋyaŋ mar goyen yinke mata igin̄ harsoŋeŋ po teŋ hinayiŋ. Yeŋbe samuŋmiŋ budam geb, mata igin̄ manaq gwahade po teŋ hinayiŋ. Irde al kura det kuraŋ nurde hike yeneŋbe samuŋmiŋ ge be ma heŋ faraŋ yurde hinayiŋ.

19 Gwaha teŋ hinayiŋbe kame Al Kurunya hugiŋeŋ heŋ heŋmiŋ igin̄ muŋ wor po goke gitik teŋ hinayiŋbe gogo. Gogab kame Al Kurunya hugiŋeŋ heŋ heŋ fudinde goyen yende wor po hiyyeŋ.

20-21 Be, Timoti, al kurabe Al Kurunyen saba soŋ hamin̄ goyen fudinde yeŋ nurde tagalde han̄yen gobe yeneŋ hayen gogo. Go mar gobe usi saba goyen fudinde yeŋ nurde haŋ. Irde megen niŋ mere miŋ miŋmon teŋ haŋ. Niŋgeb gebe go mar goyen delge po yeneŋ wasak teŋ hayiŋ. Irde

mel gore Al Kurunyen saba buluŋ irnak yeŋ saba
goyen kenkela heŋ doyaŋ irde hayin. Goke teŋbe
gogo Al Kuruŋ beleŋ meteŋ gunyiŋ geb.

Be, nebe deŋ niŋ hugiŋeŋ Al Kuruŋ beleŋ
buniŋeŋ nurd duneŋ kenkela doyaŋ dirde hiwoŋ
yeŋ gusuŋaŋ irde hime. Gog po.

**Al Kurunyen Mere Igin
The New Testament in the Gwahatike Language of
Papua New Guinea
Nupela Testamen long tok ples Gwahatike long
Nuigini**

copyright © 2000 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Gwahatike

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

 You include the above copyright and source information.

 You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2016-08-10

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Mar 2025 from source files dated 31 Aug 2023

dbba218f-41f3-5f08-b0b6-2a7c919093ab